

**Academia
Oamenilor de Știință
din România**

**Academy
of Romanian
Scientists**

*Add: str. Ilfov, nr. 3, sector 5, București, ROMANIA,
Tel. 00-4031/1070659; Fax. 00-4021/314.75.39, Web-site: www.aosr.ro*

RAPORT DE ETAPĂ

Titlul proiectului:

Dimensiunea religioasă și geopolitică a războiului din Ucraina: implicații asupra securității naționale și ecumenismului în România și în Europa de Est

Perioada acoperită:

Faza II – Analiză istorică, canonică și contextuală aprofundată (august–decembrie 2025)

În conformitate cu planul de lucru, echipa de cercetare a realizat în această etapă o analiză extinsă asupra relațiilor dintre Patriarhia Română, Biserica Ortodoxă Autocefală a Ucrainei și comunitățile ortodoxe românești din nordul Bucovinei. În centrul cercetării s-au aflat dinamica jurisdicțională, evoluțiile canonice și implicațiile identitare asupra minorităților românești din Ucraina.

Direcții de cercetare abordate:

- Situația comunităților ortodoxe românești din nordul Bucovinei după 2019 și în contextul războiului de agresiune al Federației Ruse împotriva Ucrainei.
- Analiza poziționărilor instituționale oficiale ale Patriarhiei Române și Bisericii Ortodoxe Autocefale a Ucrainei (BOaU).
- Studiul propunerii BOaU de constituire a Vicariatului ortodox român în Ucraina și examinarea justificărilor canonice invocate.
- Cercetarea istoriei și evoluției Vicariatului ortodox ucrainean din România, ca element de comparație invocat în discursul actual.

- Evaluarea modelelor funcționale de organizare bisericească etnică din România, cu accent pe Episcopia Ortodoxă Sârbă de la Timișoara. Identificarea implicațiilor canonice și geopolitice ale acestor structuri.

Rezultatele preliminare ale cercetării:

▪ *Contextul canonic și identitar al comunităților românești din Ucraina.* Comunitățile ortodoxe românești din nordul Bucovinei au fost integrate în Patriarhia Rusă de la sfârșitul celui de-Al Doilea Război Mondial până la declanșarea agresiunii Federației Ruse asupra Ucrainei. După 2022, acestea au refuzat rămânerea sub jurisdicția Moscovei, dar au respins și integrarea în BOaU, motivând temeri legate de erodarea identității etnice românești și lipsa recunoașterii autocefaliei de către Patriarhia Română. Numeroase comunități și-au exprimat dorința de revenire sub jurisdicția Patriarhiei Române.

▪ *Propunerea BOaU.* BOaU a instituit un Vicariat ortodox român direct subordonat mitropolitului Kievului, prezentat drept structură analogă Vicariatului ortodox ucrainean din România. Această prezentare ridică întrebări privind validitatea analogiei invocate și relevanța principiului reciprocității în context canonic.

▪ *Analiză comparativă: Vicariatul ortodox ucrainean din România.* Cercetarea a evidențiat caracterul istoric complex al Vicariatului ucrainean din România, a cărui existență se leagă de transformările teritoriale după 1918 și de moștenirea comunităților greco-catolice rutene. Evoluția instituțională – de la structura apostolică inițială la reorganizarea comunistă și apoi la reînființarea de după 1989 – arată că vicariatul actual este rezultatul unor procese istorice, politice și ecleziale specifice României. În consecință, acesta nu poate fi utilizat ca model direct de „reciprocitate” în Ucraina.

▪ *Considerații canonice și implicații interconfesionale.* Invocarea reciprocității nu este pe deplin aplicabilă, întrucât ar putea alimenta tensiuni istorice și afecta dialogul interconfesional. Totuși, din perspectiva principiului canonic pastoral, dorința comunităților românești de a fi integrate în Patriarhia Română reprezintă o opțiune legitimă și compatibilă cu precedentul existent al minorităților ortodoxe organizate etnic în România.

▪ *Model comparativ: Episcopia Ortodoxă Sârbă din România.* Episcopia Ortodoxă Sârbă de la Timișoara oferă un precedent funcțional pentru organizarea pastorală a unei minorități etnice ortodoxe într-un stat național. Structura proprie, autonomia liturgică și utilizarea limbii materne constituie elemente esențiale care pot inspira soluții aplicabile comunităților românești din Ucraina.

Metodologia utilizată:

- Analiză de discurs – pentru examinarea narațiunilor instituționale privind identitatea și jurisdicția.
- Hermeneutică canonică – pentru interpretarea statutelor, tomosurilor și normelor ecleziale relevante.

- Analiză geopolitică – evaluarea relațiilor religie–stat și a rețelelor transnaționale de influență.

- Analiză comparativă – investigarea formării structurilor bisericești rutenă/ucraineană din România.

Surse utilizate:

- Documente oficiale ecleziale și statale.
- Comunicate ale Patriarhiei Române și BOaU.
- Studii istorice privind comunitățile rutene/ucraineană din România.
- Analize privind situația comunităților românești din Ucraina.

Concluzii ale etapei:

Faza II a proiectului a evidențiat complexitatea identitară și canonică a organizării comunităților românești din Ucraina, precum și limitele modelelor de reciprocitate invocate în dezbateră actuală. În același timp, analiza comparativă a demonstrat că există precedente funcționale care pot fundamenta soluții pastorale viabile.

Diseminarea rezultatelor cercetării:

Proiectul a atins obiectivele de diseminare prevăzute pentru această etapă, prin valorificarea științifică a rezultatelor sub forma unui articol științific („Ecclesiastical Reconfigurations in Wartime Ukraine: National Sovereignty and Ethnic Identity”, în *War and Society: Iraq, Afghanistan, Syria, Ukraine, and Gaza. An Update and Expansion*, Routledge), precum și prin participarea membrilor echipei la activități științifice organizate în rețelele de cercetare dedicate studiului războiului și relației stat-religie în Europa de Est.

Director proiect de cercetare: Dr. Elena Cristina Brăgea

Membri proiect de cercetare: Dr. Ionuț-Constantin Petcu